

Archiv obce Rozvadov

[1850] – 1945 (1946)

Inventář

Číslo EL NAD: 151
Evidenční číslo pomůcky: 332

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	8
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	9
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	11
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	11
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	12
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	13
Inventární seznam.....	14

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorcí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorcí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru

místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 Z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období

s ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnází na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva.

Právem obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 – 1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v

platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělcenci (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělcenci byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecní radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělcence v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělcenci z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátka se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946.

České pojmenování vsi Rozvadov, nacházející se zhruba 8 kilometrů západně od Přimdy, se v písemné podobě objevuje teprve na přelomu 1. a 2. poloviny 19. století. Jednalo se patrně o záměrnou písařskou zkomoleninu, kdy pisatel textu zřejmě potřeboval český ekvivalent německého názvu vsi. Tehdejší podoba jména zněla Rozwadow, přičemž byla opatřena otazníkem. Přesto se tento název úředně ujal a je používán dodnes. K českým, čistě pro potřeby úřední vytvořeným názvům vsi dále patřily Rosshaupt, Rosshaupt, Rosshaupt, již uvedené, uměle vytvořené Rozwadow a Rozvadov, k německým Roßhaupt, Roszhaupt, Roszhaupt oder Sichdichfür (pouze v bavorském textu), Rosshaupt a Rosshaubt.

První zmínku o vsi Rozvadov lze umístit do časového období mezi lety 1580 – 1581. V historických textech se objevují poznámky o tom, že Rozvadovští vedli územní a majetkové spory se sousední bavorskou vsí Waidhaus kvůli překračování dosud respektovaného přirozeného rozdělovníku hranic obou zemí, potoku zvaného Rainbach. Zřejmě kvůli územním nárokům zástavních držitelů tehdejšího panství Přimda (kam Rozvadov náležel), význam vsi Rozvadov prudce narůstal a pozvolna šel k přirozeně logickému vyústění, totiž k založení celního úřadu, ke kterému však došlo teprve v 17. století.

Od svého založení náležela ves Rozvadov pod správu přimdského, původně královského panství. Panství samotné se přes svůj význam stávalo předmětem častých zástav ze strany panovníků a tím bylo vystaveno lhostejnosti zástavních majitelů, kteří o svěřené

majetek téměř nedbali. Nelze spolehlivě doložit, že devastace přimdského zboží jeho zástavními držiteli (Švamberky) byla čistě záměrná, ale nelibost, s jakou Švamberkové na sklonku 16. století přijali císařovo rozhodnutí prodat všechny majetek několika různým zájemcům, tomu zřejmě nasvědčuje. V roce 1596 zastavil císař Rudolf II. hrad Přimdu a zároveň rozprodal vsi dosavadního panství, když předtím zrušil všechna stávající privilegia. Ves Rozvadov se spolu s Hošťkou a Bohuslaví staly majetkem Jiřího Petra ze Švamberka a po jeho smrti v roce 1608 bratra Jana Šebestiána ze Švamberka. V rukou Švamberků se soustředil majetek utvářející později páteř budoucího panství Velké Dvorce, tehdy zvaného prostě „dvory“. Syn Jiřího, Jan Bedřich ze Švamberka, prodal roku 1623 dvory s příslušenstvím Juliovi Jindřichovi Sasko-Lauenburskému. Tento je v roce 1632 prodal Janovi Filipovi Husmanovi z Namedy a Riolsburgu, tehdejšímu vlastníkově tachovského panství. Vdova po Husmanovi se svými dětmi odprodala v roce 1664 od tachovského panství deset vsí, mezi nimi také Rozvadov, které koupil hrabě Jan Václav Kolovrat Novohradský. Tento soubor vsí dal vzniknout panství s názvem Velké Dvorce.

V majetku hraběcího rodu Kolovratů zůstala ves do konce patrimoniální správy v roce 1850, kdy došlo k jejímu osamostatnění.

Majitelem velkostatku Velké Dvorce zůstal rod pánů z Kolovrat do roku 1942, kdy o tento majetek přišel zábořem ze strany Německé říše. Tento stav setrval do roku 1945.

Územní a správní kompetence obecní samosprávy v Rozvadově se vztahovaly na obec Rozvadov a osady Polesí (do roku 1949 existoval pouze německý název Zirk) a od roku 1861 také na osadu Stěble, přičemž v letech 1850 – 1861 existovala Stěble jako samostatná správní jednotka.

Do roku 1862 patřil Rozvadov pod Krajský úřad v Chebu a současně od roku 1850 pod nově zřízené Okresní hejtmánství v Tachově. Zároveň se vznikem politických okresů vznikly v roce 1850 také okresy soudní. Obec Rozvadov se stala součástí nově vzniklého soudního okresu Přimda (zůstala v něm až do roku 1945). Při další reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl Smíšený okresní úřad Přimda, jehož součástí byla též obec Rozvadov. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy bylo znovu obnoveno Okresní hejtmánství v Tachově. Po připojení okresu Tachov k německé „Třetí říši“ spravoval obec Landrát v Tachově.

Z činnosti německé obecní samosprávy se dochovalo poměrně velké množství materiálu, jehož využití z pohledu činnosti uvedeného subjektu částečně limitující. Za jediný významný zdroj, ze kterého je možné vytěžit stěžejní informace o dění v obecní samosprávě, tak lze považovat pouze knihu zápisů (K 1) ze zasedání obecního výboru, zastupitelstva a rady inv. č. 1. Nezastupitelné místo při rekonstrukci činnosti obecní samosprávy mají též záznamy uvedené v německé regionální literatuře. Především s její pomocí se podařilo sestavit alespoň zevrubný přehled obecních starostů.

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Kinzl	?	1900
Johann Wagner	1904	1914
Johann Hüttl	1914	1919
Josef Sima	1919	1923

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Johann Hüttl	1923	1927
Georg Wach	1927	1931
Johann Hüttl	1938	1945

K výše uvedenému přehledu lze doplnit informaci týkající se starosty Johanna Wagnera, který v roce 1914 zemřel v průběhu svého úřadu.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

V protokole z archivní a odborné dohlídky spisovny a „půdních prostor“ budovy MNV Rozvadov, z 11. srpna 1953, je uvedeno, že předložený materiál prohlédl pracovník okresní služby okresu Tachov, pověřený prováděním archivní a odborné prohlídky. Uvedený pracovník prozkoumal písemnosti z let 1920 – 1949, přičemž ke skartaci určil 8 knih s německým textem (údajně obecní řády) a celou korespondenci z týchž let. Údaj o korespondenci je doplněn vysvětlením, že ke skartaci byly určeny také „evidenční lístky týkající se pohybu obyvatelstva německého jazyka“ (patrně pobytové karty či policejní přihlášky obyvatelstva). Do spisovny k uložení a eventuálnímu převozu do krajského archivu bylo určeno 7 pořadačů spisů úřední povahy z let 1920 – 1950, dále trestní rejstříky, odvodní seznamy s datací 1846 – 1913 a stavební plány budov včetně příslušné dokumentace bez datace. Ke svozu do okresního archivu byly dále vybrány matriky a pět „seznamů“ bez jakékoliv bližší identifikace, dále pak plány starého celního úřadu, dokumentace ke stavbě dálkového telefonního kabelu, výměr a povolení k používání nové celní budovy a 9 pracovních osvědčení ruských a polských občanů, vše bez bližšího časového upřesnění (kromě dokumentace ke stavbě dálkového telefonního kabelu a plánů celnice se zbytek těchto materiálů nedochoval a nelze určit, co se s nimi stalo).

Zápis z dohlídky spisovny MNV Rozvadov z 24. června 1955 přibližuje, že všechny materiály určené ke svozu při dohlídce spisovny v roce 1953, se ještě stále nacházely na svém původním místě v budově úřadu, aniž by utrpěly jakoukoliv újmu. Při neúspěšném pátrání po německé pamětní knize obce Rozvadov se podařilo objevit kroniku obce Nové Domky, kterou okresní archivář neprodleně odebral do tehdejšího okresního archivu. Písemnosti, vybrané při dohlídce z roku 1953, byly svázané do třech balíků a připraveny k okamžitému svozu do okresního archivu, kde došlo k jejich zaevidování ještě tentýž den, tedy 24. června 1955 pod číslem přírůstku 54. V návaznosti na předešlé byl založen nový EL JAF č. 151, ve kterém je uvedeno, že všechen shora jmenovaný materiál byl hrubě uspořádán v roce 1958. Z EL JAF vyplývá, že v archivním souboru se k 1. říjnu 1958 nacházelo 8 knih z let 1920 – 1945, 7 pořadačů z let 1920 – 1945, 2 fascikly z let 1864 – 1913 a 3 balíky z let 1920 – 1945. V poznámce je zapsáno, že archivní soubor nebyl definitivně uspořádán a že je potřeba provést vnitřní skartaci.

V dalším zápise o dohlídce spisovny MNV Rozvadov z 23. ledna 1959 se lze dočíst, že okresní archivář našel znovu další písemnosti, vzniklé z činnosti německé obecní samosprávy. Jednalo se o 1 knihu cizinců, pokladní deníky z let 1899, 1910 – 1918, 1915 – 1940, 1915 – 1925, 1899 – 1905 a 1899 – 1904, dále 5 hlavních knih z let 1899 – 1925, podací protokol 1899 – 1939, knihu porážek dobytka 1931 – 1939, 10 kontovních knih 1904 – 1929, 1 inventární knihu, 23 vkladních knih, 1 fascikl sčítání obyvatelstva a zvířectva a 4

fascikly se soupisy dobytka. K vyřazení byla určena kniha „Heimatskunde des Tachau-Pfraumberger Gaugebietes“ a čtyři staré příručky obecních nařízení.

Z evidenčního listu JAF vyplývá, že 16. května 1961 došlo na MNV Rozvadov k dalšímu skartačnímu řízení. Na základě uvedeného skartačního řízení byl vyhotoven návrh na vyřazení písemností, který obsahoval soupis s materiály několika původců. Mezi písemnostmi, převzatými do tehdejšího okresního archivu někdy v průběhu roku 1961 pod číslem přírůstku 6 (okolnosti o skartačním řízení a následném převzetí převzetí zůstaly nevyjasněné), se objevily spisy a knihy Spořitelního a úvěrního spolku Rozvadov EL JAF 441, AO Rozvadov a MNV Rozvadov. Do archivu obce bylo včleněno 5 knih z let 1915 – 1947, 5 kartónů z let 1864 – 1945, 3 podací protokoly z let 1908 – 1939. Předěšlé údaje byly do EL JAF dopsány dodatečně. Neznámo kdy se v evidenčním listu JAF objevila poznámka, že do archivního souboru byl zařazen stavební plán celního úřadu z roku 1942. Tento materiál byl poprvé zmiňován již při dohlídce spisovny 11. srpna 1953, později patrně došlo k jeho ztrátě či opomenutí v evidenci archivního souboru. Po jeho nalezení byl vrácen na své místo a doplněn do EL JAF dodatečně.

V archivním souboru se zachovalo staré obecní pečetidlo, patrně používané do roku 1850. S ohledem na skutečnost, že nebylo uváděno v žádném ze skartačních protokolů, nelze přesně určit, kdy a jakým způsobem se do tehdejšího okresního archivu dostalo.

Do konce roku 1938 vedla obec jednoduchou evidenci došlé a odeslané korespondence a patrně se neřídila žádným spisovým řádem. Jediným náznakem zavedení jakéhosi spisového pořádku se stal ručně psaný symbol a rozlišení mezi příchozí (viz „Razítka a“) a odchozí (viz „Razítka b“) poštou zajišťovalo sporadické „abges.“ (odesláno), podle kterého bylo možno určit, o jaký typ korespondence se vlastně jednalo. V letech 1939 – 1945 však začala obec používat propracovanější systém evidence, který musel vycházet z určitého spisového schématu. Došlo sice k zavedení podacího razítka (viz „Razítka c“), ale přinejmenším laxní přístup při jeho užívání pověřenými obecními úředníky tento způsob dělení písemností zcela degradoval. Do evidence, opatřené uvedeným razítkem, se tak dostaly jenom některé spisy, zřejmě vyhodnocené jako „nejdůležitější“ (klíč jejich výběru zůstal utajen). Zbývající byly ukládány bez příslušných spisových značek v chronologickém sledu či bezprostředně po obdržení skartovány.

Razítka a)

Z: číslo/rok

Razítka b)

Z: číslo/rok abges.

Razítka c)

Bürgermeisteramt Roßhaupt Eing. 19 .. Nr. Anl.
--

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Dne 21. června 1961 došlo v tehdeším okresním archivu uspořádání písemností AO Rozvadov. Pod číslem jednacím Oa – 19/61 byla zaregistrována evidenční pomůcka – prozatímní soupis písemností AO Rozvadov. Uvedený soupis se sice nedochoval, ale materiál byl hrubě rozčleněn do tématických celků, dále vložen do desek a opatřen popisy s datací. Vzhledem k tomu, že původní způsob uspořádání materiálu byl příliš zjednodušený a velice nepřesný, pohlížel zpracovatel na tento archivní soubor jako nezpracovaný a zvolil odlišný způsob uspořádání materiálu.

Při identifikačních pracích, provedených v archivním souboru při jeho přijetí a vzetí do evidence, došlo k mylnému určení dolní a horní časové meze archivního souboru AO Rozvadov. Proto bylo přistoupeno k úpravě časového vymezení archivního souboru, a to z původní datace 1846 – 1945 na [1850] – 1945 (1946).

Materiál archivního souboru AO Rozvadov pochází z let [1850] – 1945 (1946). Jedná se o 32 úředních knih, 4 kartóny a 1 pečetidlo o celkové metráži 0,70 bm .

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochovaných písemnostech užíván německý jazyk.

Archivní soubor byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání archivních souborů obcí.

V archivním souboru se nalézají písemnosti I. a II. kategorie.

Fyzický stav aktového materiálu je dobrý. V podstatě všechny úřední knihy však vykazují známky většího či menšího opotřebení užíváním, přičemž velká část z nich je napadena plísní. K nejvíce poškozeným knihám patří inv. č. 1, 2, 3, 4, 5 a 7.

K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Při inventarizaci archivního souboru AO Rozvadov z něj byly vytříděny materiály archivního souboru Standesamt Rozvadov EL NAD 1105. Jedná se o kartón spisů (dotazníky ke knihám narození, sňatků a úmrtí včetně příslušné korespondence) z let 1939 – 1945, s celkovou metráží 0,12 bm.

Při pořádacích pracích byly také objeveny zakládací stanovy Spořitelního a úvěrního spolku pro Rozvadov a Nové Domky, registrovaného společenstva s neomezeným ručením v Rozvadově z roku 1899. K inventarizaci předešle uvedeného archivního souboru došlo již v roce 2004 (Skupinový inventář „Zaniklé finanční úřady okresu Tachov“ SpÚS Rozvadov EL NAD 441), a proto byly stanovy společenstva, jako jeho stěžejní a neoddělitelná součást kmenové složky, převedeny do tohoto archivního souboru. S ohledem na nepatrný rozsah přesunutého materiálu nedošlo ke změně celkové metráže a časového rozpětí obou inkriminovaných archivních souborů.

V archivním souboru byl ponechán plán domu pro ubytování dělníků na panství hraběte Kolowrata v osadě Diana z roku 1929, který by mohl náležet do archivního souboru AO Nová Ves (u Přimdy) EL NAD 146, kam osada Diana územně patřila. Vzhledem k tomu, že o povolení realizace stavby byl požádán obecní úřad v Rozvadově (budova se pravděpodobně nacházela těsně za hranicí katastrů obou obcí), který projednání žádosti navíc poznamenal přímo na samotný plán, rozhodl se zpracovatel tuto složku od AO Rozvadov neoddělovat a ponechat jí na původním místě s ostatními plány budov v inv. č. 25 .

V archivním souboru byla dále ponechána Kniha vydaných domovských listů (inv. č. 2), ve které v letech 1945 – 1946 pokračují záznamy české samosprávy. S přihlédnutím k okolnosti, že se jedná o několik jednotlivých záznamů, zaujímajících nepatrný zlomek z popsaných listů, rozhodl se zpracovatel ponechat knihu u prvního původce.

V archivním souboru se nachází oddíl 7 knih, týkající se vedení školního účetnictví z období 1940 – 1945 (inv. č. 67 – 72). Jedná se o agendu, kterou zpravidla vykonávala místní školní rada. V tomto případě obstarával vedení knih obecní úřad v Rozvadově, neboť místní školní rada v obci již neexistovala.

U inventárního seznamu zvolil zpracovatel v jednom případě poněkud odlišný způsob řazení písemností do evidenčních jednotek. S přihlédnutím ke skutečnosti, že inv. č. 39 je co do obsahu a formátu rozsáhlé, byla pro něj zavedena zvláštní evidenční jednotka (N 4). Kvůli účelnosti a efektivitě pokračují, počínaje inv. č. 40, navazující inventární čísla v evidenční jednotce N 3.

Mimo archivní soubor AO Rozvadov se nachází knihy „Podací deník“ z let (1943) 1945 – 1947, „Hlavní účetní kniha“ z let (1944) 1945 – 1946, „Kniha osob projíždějících obcí“ z let (1935) 1945 – 1946 a „Kniha cizinců a účetní agendy“ (značně poničené torzo knihy) z let (1932) 1945 – 1946. Ve vedení těchto knih pokračovala česká obecní samospráva v Rozvadově po roce 1945, proto se se nacházejí v archivním souboru MNV Rozvadov EL NAD 88.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Archivní soubor AO Rozvadov předkládá hned několik zajímavých skupin archiválií, o kterých se je potřeba zmínit. K nejpozoruhodnějším a nejzajímavějším bezesporu náleží pečetidlo inv. č. 73, které je z hlediska obecní samosprávy raritou. K dalším se řadí stavební plány nemovitostí inv. č. 25 – 28, ve kterých nechybí původní návrhy na stavbu střediskové školní budovy pro měšťanskou a obecnou školu v Rozvadově. Nelze opomenout nebývale rozsáhlou agendu trestních listů inv. č. 31 a také ucelený, jedinečným způsobem dochovaný soubor písemností s domobraneckou tematikou inv. č. 39.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v září 2008 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 16. března 2009

Miroslav Vetrák

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Adressbuch und Führer für den politischen Bezirk Tachau und Umgebung. Tachau : Verfasser Karl Hlawaty : Schriftleiter in Pilsen, [1914]

Adressbuch für den politischen Bezirk Tachau. Tachau : Herausgegeben von Richard Mayer in Neuzedlisch, [1925]

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida : Verlagsanstalt Albert & Hanselik, s. d.

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1849

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1864

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933

Seznam míst v království Českém, 1913

Státní oblastní archiv Plzeň : Průvodce po archivních fondech. Svazek 3. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1976

Übersicht der in Folge a. h. Gutschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten provisorischen Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen, 1849

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, *Archivní časopis : zvláštní příloha.* 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : Jejich vznik, původní význam a změny.* Díl III. M – Ř, Praha : Naše vojsko, vydavatelství čs. branné moci, 1951.

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník království českého.* Praha : Nakladatelství ARGO, 1998.

SCHMIDT, Josef. *Heimatatlas des ehemaligen politischen Bezirkes Tachau – Pfraumberg.* Geretsried : Heimatkundlicher Arbeitskreis der Tachauer in Geretsried und Ehrenheimatkreisbetreuer StR., 1973.

SCHUSTER, Franz. *Tachau – Pfraumberger Heimat.* Ulm/D : Gerhard Hess Verlag, 2000.

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
č. p.	číslo popisné
EL	evidenční list
EL JAF	evidenční list Jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. d.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
NAD	národní archivní dědictví
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Nacionálněsocialistická německá strana dělnická)
ONV	okresní národní výbor
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Obecní úřad od roku 1850 – 1945**Úřední knihy****Knihy všeobecné správy obce**

1	Zápisy ze zasedání obecního výboru, zastupitelstva a rady 1916 – 1945 Zápisy ze zasedání místní školní rady 1917 – 1927	1916 – 1945	K 1
2	Knihy vydaných domovských listů	1930 – 1938 (1946)	K 2

Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

3	Trestní rejstřík	1869 – 1908	K 3
4	Trestní protokol	1908 – 1923	K 4
5	Trestní protokol	1923 – 1925	K 5
6	Protokol prohlídek dobytka	1931 – 1939	K 6

Knihy evidence v záležitostech veřejných ústavů a fondů

	Zápisy ze zasedání místní školní rady	1917 – 1927	K 1
--	---------------------------------------	-------------	-----

Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

7	Knihy neaktivního mužstva válečné domobrany a loďstva	1902 – 1938	K 7
8	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1922 – 1926	K 8

Spisy**Obec a její správa**

9	Domovský list, korespondence	1900 – 1935	N 1
10	Seznam přisedících a náhradníků místní volební komise	1927 – 1929	N 1
11	Jmenování členů finanční komise do okresního zastupitelstva na Přimdě	1927	N 1
12	Seznam členů sociálně demokratické strany	1936 – 1938	N 1
13	Protokoly ze zasedání obecní rady, zastupitelstva a finanční komise, pozvánky	1924 – 1936	N 1
14	Obecní vyhlášky	1920 – 1928	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Správa obecního majetku			
15	Smlouvy o pronájmu, koupi a darování obecních pozemkůI	1925 – 1945	N 1
16	Kupní smlouvy na pořízení budovy, nájemní smlouvy na obecní prostory	1926 – 1944	N 1
17	Rozpočty, podklady pro rozpočty, korespondence	1920 – 1945	N 1
18	Plakátování, smlouva o pronájmu výlepních míst	1940	N 2
19	Obecní dávka ze zábav	1937 – 1938	N 2
Péče o bezpečnost a veřejný pořádek			
20	Policejní přihláška	1945	N 2
21	Nařízení stanovená ohledně ceny potravin a poživatin	1925 – 1934	N 2
22	Ohraničení a ustanovení pohodnických obvodů	1924	N 2
23	Stavební záležitosti, nařízení, oběžníky	1933	N 2
24	Dálkový telefonní kabel Holoubkov – Bor – státní hranice (plán včetně dokumentace)	1927 – 1931	N 2
25	Žádosti a udělení povolení ke stavbám a stavebním úpravám včetně plánů pro obec Rozvadov (převážná většina stavební dokumentace se týká úprav stávajících domů, popřípadě staveb hospodářských zařízení a budov; č. p. 1 /celnice/, 2 – 6, 9, 11, 12, 15, 16, 23, 26, 34, 40, 51, 54 – 56, 58 – 60, 64, 68, 73, 76, 80, 82 – 84, 86, 90, 93, 95, 97, 99, 106, 107, 134, 144, dalších 20 domů bez č. p., mlýn /majitel Karl Stöckl/ a dům pro dělníky na Dianě)	1921 – 1944	N 2
26	Žádosti a udělení povolení ke stavbám a stavebním úpravám včetně plánů pro osadu Polesí/Zirk (převážná většina stavební dokumentace se týká úprav stávajících domů, popřípadě staveb hospodářských zařízení a budov; č. p. 1, 3, 6, 8, 9, 14, 15, 21, 24, 27, 30, 32, 36, 38, 44, a dalších 10 bez č. p.)	1921 – 1944	N 2
27	Žádosti a udělení povolení ke stavbám a stavebním úpravám včetně plánů pro osadu Střeble (převážná většina stavební dokumentace se týká úprav stávajících domů, popřípadě staveb hospodářských zařízení a budov; č. p. 2, 4, 8, 12, 14 – 19, a další 2 bez č. p.)	1921 – 1944	N 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
28	Stavební dokumentace ke stavbě měšťanské a obecné školy v Rozvadově (připojeny návrhy a kalkulace)	1920 – 1939	N 2
Péče o bezpečnost a veřejný pořádek			
29	Sbor dobrovolných hasičů, vybavení, nabídky firem, korespondence	1927 – 1938	N 3
30	Výpisy z trestního rejstříku, trestní korespondence	1909 – 1944	N 3
31	Trestní listy, řazeno dle osob A – Z	1917 – 1938	N 3
Péče o veřejné ústavy a zařízení			
32	Nájemní smlouva místní školní rady, ustanovení ředitele školy, rozhodnutí o zřízení spádové měšťanské školy	1915 – 1938	N 3
33	Korespondence týkající se záměru a realizace stavby budovy měšťanské a obecné školy	1919 – 1929	N 3
34	Nadační listina pro chudá, školou povinná dítká	1901 – 1911	N 3
35	Vymezení školního obvodu, korespondence s okresním školním výborem, nařízení	1924 – 1938	N 3
36	Obsazení fary v Rozvadově	1925	N 3
37	Zřízení žňové mateřské školy prostřednictvím NSDAP	1939	N 3
Spolupůsobení ve státních záležitostech			
38	Seznamy, na území obce evidovaných, odvodem povinných osob	1911	N 3
39	Domobranecké seznamy a seznamy odvodem povinných osob (řazeno podle ročníků narození)	1887 – 1938	N 4
40	Domovní a pozemková daň	1939 – 1942	N 3
41	Žádost obce o přidělení lesů z bývalého velkostatku Přimda, adresováno Státnímu pozemkovému úřadu v Praze	1925	N 3
42	Inventář pozemků a veřejného statku Rozvadov	1923	N 3
43	Udělení exekuce	1909	N 3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
44	Korespondence s Okresní hospodářskou záložnou v Horní Plané, s Okresním úřadem v Tachově a Zemským úřadem v Praze ohledně úhrady válečné půjčky a kvůli prodloužené splatnosti obecní půjčky na stavbu školní budovy	1926 – 1938	N 3
45	Výkazy o využívání zemědělské půdy	1940 – 1941	N 3
46	Smlouvy o zajištění a chovu veřejných plemeníků	1938	N 3
47	Pronájmy honiteb, honitební záležitosti všeobecně	1920 – 1941	N 3
48	Lesní záležitosti, těžba dřeva, pracovní síly	1944 – 1945	N 3

Účetní materiál

Účetní knihy

Obec

49	Kniha příjmů a výdajů	1915 – 1938	K 9
50	Hlavní kniha příjmů	1941	K 10
51	Hlavní kniha příjmů	1942	K 11
52	Hlavní kniha příjmů	1943	K 12
53	Hlavní kniha výdajů	1941	K 13
54	Hlavní kniha výdajů	1942	K 14
55	Hlavní kniha výdajů	1943	K 15
56	Kniha obecního rozpočtu	1941	K 16
57	Kniha obecního rozpočtu	1942	K 17
58	Kniha obecního rozpočtu	1943	K 18
59	Kontovní kniha	1939 – 1945	K 19
60	Hlavní kniha (pokladní žurnál)	1939 – 1940	K 20
61	Hlavní kniha (pokladní žurnál)	1940 – 1941	K 21
62	Kniha obecních fondů	1932 – 1941	K 22
63	Hlavní kniha pro pozemkovou a domovní daň	1941	K 23
64	Kniha daňových poplatků	1941 – 1942	K 24
65	Kniha daňových poplatků	1942 – 1943	K 25
66	Kniha daňových poplatků	1943 – 1944	K 26

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Škola (obecní správa)			
67	Hlavní kniha (Újezdní měšťanská škola/ Sprengesbürgerschule Rozvadov)	1940	K 27
68	Hlavní kniha (Hlavní škola/Hauptschule Rozvadov)	1944 – 1945	K 28
69	Rozpočet školního společenstva Hlavní školy	1943 – 1944	K 29
70	Hlavní kniha příjmů a výdajů Okrskové školy Rozvadov (Districhtschule)	1941 – 1944	K 30
71	Hlavní kniha příjmů Hlavní školy Rozvadov	1942 – 1944	K 31
72	Hlavní kniha pro rozpočet Hlavní školy v Rozvadově	1941	K 32

Ostatní materiál

Typáře

73	Bronzové pečetidlo, okrouhlé, pečetní deska s bronzovým držadlem ve tvaru kuželky, průměr 29 mm, výška 83 mm, v pečetním poli osedlaný kůň ve cvalu, pod ním dvě opačně orientované snítky, opis majuskulou: GEMEINDE : ROSSHAUPT [původní signatura ST 19]	[1850]	T 1
----	---	--------	-----

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Archiv obce Rozvadov
Značka archivního souboru:	AO Rozvadov
Časový rozsah:	[1850] – 1945 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	37 (32 úředních knih, 4 kartóny, 1 pečetidlo)
Počet inventárních jednotek:	73
Rozsah bm:	0,70 bm (0,18 úřední knihy, 0,48 kartóny, 0,04 pečetidlo)
Stav ke dni:	16. března 2009
Archivní soubor zpracoval(a):	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil(a):	Miroslav Vetrák
Počet stran:	20
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl